

Nous drets i noves responsabilitats per als ciutadans de Catalunya

Estatut i drets de ciutadania

CARME VALLS

La polèmica sorgida l'última setmana de juliol sobre els drets històrics posa sobre la taula de negociació un posicionament del qual no s'havia parlat en els dinou mesos de feina a la ponència, i planteja un debat profund sobre el significat de l'autogovern dels pobles i les nacions.

El reconeixement del dret que ens dóna la realitat de tenir una llengua pròpia i un dret civil català diferent és un dret històric reconegut per tots els grups, reconegut per la mateixa tossuda realitat; però el gran avenç que significa el nou Estatut per als ciutadans i ciutadanes de la Catalunya del segle XXI és el reconeixement del dret a autogovernar-nos pel fet de ser una ciutadania que ha avançat en l'aprofundiment de la seva democràcia, que vol un control propi sobre el seu finançament i que per primera vegada a Catalunya veu reconeguts els seus drets de ciutadania dins de la gran llei que ens donem per autogovernar-nos.

Per primera vegada tot el que representen "les preocupacions de la gent" s'han recollit en els drets a l'educació, a la salut, a la feina digna, a l'habitatge digne, a la seguretat ciutadana, al medi ambient de qualitat i a la acollida digna de la immigració necessària, entre altres drets.

Per perillar el procés de consens a què s'havia arribat fins ara és precisament un cert oblit de la memòria històrica, feta no tan sols de batalles perdudes, no sempre plantejades a favor dels interessos del poble, sinó obeint interessos de grups econòmics molt concrets (cal llegir i saber història), i també de la reflexió de molts catalanistes que van tenir més visió de futur que alguns dels que se n'autodenominen ara.

Tot i les dificultats que van tenir per fer-se escoltar i per organitzar-se, el programa federal del 94 (juny del 1894) recollia els esforços de Pi i Margall per revitalitzar el Partit Federal i ja recollia la garantia dels drets fonamentals de ciutadania com el dret a la feina i a la llibertat de cultes, i el de la inviolabilitat de la correspondència.

Valentí Almirall ja va elaborar des de 1868 les Bases para la Constitución federal de la Nación Española y para la del Estado de Cataluña, que va culminar amb el Pacte de Tortosa entre republicans de la Corona de Aragó durant el 1869.

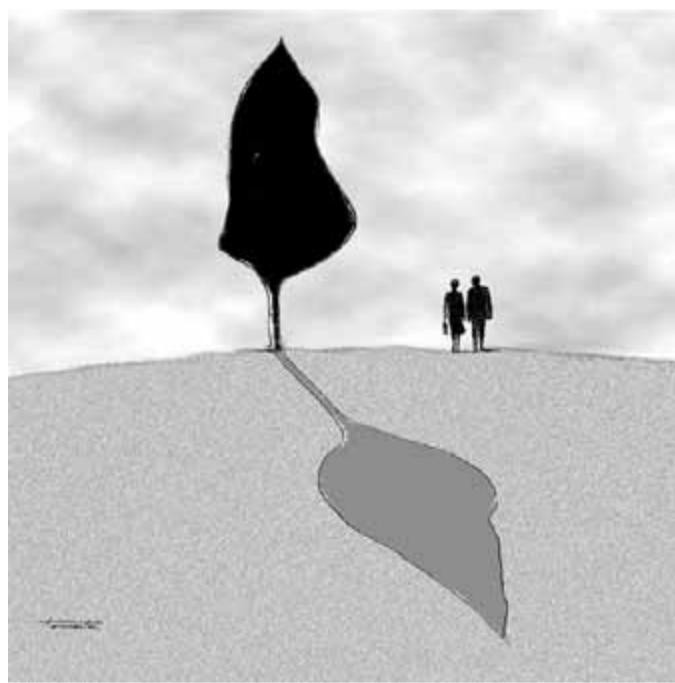
Com cita J. A. González Casanova en el seu llibre *Federalisme i autonomia a Catalunya* (Curial 1979), "els primers a plantejar una actuació política particular catalana van ser els federals que així es van convertir, històricament, en la força motora de l'arrencada del catalanisme, encara que posteriorment, i durant molt temps, passaria a ser dirigit per les forces conservadores i agràries, més en consonància amb la base social que aleshores el recolzava".

De fet, organitzar la pluralitat, respectant la diversitat i la pròpia llengua, ja era el desig del catalanisme civil de la segona meitat del segle XIX, i sembla especialment reveladora del posicionament de maduresa de Valentí Almirall quan en el seu llibre *Lo catalanisme*, del 1886, diu amb el seu català prefabricat "Aspirant, no á la uniformitat, sinó á la unió, emplea los medis que portan á aquesta, y rebutja los que poden produhir aquella. No cerca res per la imposició, y ho espera tot de l'associació. Essent lo contrari del sistema de opressió... y fugint del régimen de cooperació forçada, que va acompanyat de la desigualtat de classes, tendéis a la cooperació voluntaria basada en llur igualtat legal".

No buscar res amb la imposició i esperar-ho tot de l'associació: vet aquí unes paraules ben actuals, per un home que les va escriure fa 120 anys. L'estratègia federal -no oblidem que FEDE vol dir aliança i pacte, vol establir normes de convivència eficaces i eficients, democràtiques i sostenibles, que siguin capaces d'augmentar la riquesa i la productivitat dels nostres

pobles i potenciar la salut ciutadana i mediambiental. No s'hi val a proclamar la defensa dels interessos de Catalunya si s'obliden els interessos a curt, mig i llarg termini de les catalanes i els catalans.

El mateix Rovira i Virgili, el 1932, considerava que la construcció de Catalunya s'havia de basar en els drets que ens donava la democràcia i no en la defen-

sa d'institucions arqueològiques, ja que s'havia de donar lleis basades en la "modernitat i el liberalisme". Liberalisme, pel seu moment històric, era sinònim de socialisme, i la modernitat no era possible viure-la de forma aïllada. ¿Podem pensar que és possible viure en el món actual d'una forma saludable i amb perspectiva de futur aïllats del nostre entorn immediat? La supervivència de l'espècie només és possible amb l'organització durable i respectuosa de les interdependències partint del nostre passat, de la nostra realitat actual i de la nostra projecció de futur.

Les paraules, els conceptes i la mateixa història es poden fer servir per defensar interessos contraris als que es manifesten, inclosos els merament electoralistes. El mateix Ferran Requejo ens diu al llibre *Federalisme plurinacional i Estat de les autonomies* que "a vegades creiem més reals els conceptes que hem creat que la realitat que ens constitueix i ens rodeja". Una distinció que resulta sovint difícil d'establir pel fet que, inevitablement, sempre mirem a través d'ulleres lingüístiques, "pensem amb la boca", deien els surrealistes".

Els discursos que sustenten les polítiques que defensen els diversos grups polítics no són neutres ni indiferents, i en forma de corrents es contraposen i influeixen sobre la vida política. Aquests dies és molt important que la ciutadania aprengui a esbrinar què s'amaga darrere de les paraules, encara que siguin històriques i grandiloqüents. Tenim feina per llegir, pensar i defensar el dret a autogovernar-nos, apropant els interessos dels partits que volen defensar Catalunya a les necessitats de les catalanes i els catalans, que en són els habitants que hauran d'adquirir nous drets i noves responsabilitats amb el nou Estatut.

CARME VALLS I LLOBET, DIPUTADA DE CIUTADANS PEL CANVI

Llibre pòstum de Tomàs Roig

TERESA PÀMIES

Editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat, aquest estiu ha sortit *El meu viatge per la vida 1939-1975*, de Tomàs Roig i Llop, en la col·lecció *Biblioteca Serra d'Or*. A tall de pròleg o pòrtic, l'autor n'explica el propòsit i les circumstàncies que l'indueïren a escriure'l o dictar-lo, quan problemes oculars ho aconsellaren i el contingut dels seus records esperonaren la seva voluntat d'explicar-los, amb la intenció que un dia fossin publicats, desitjant que «aquest volum de les meves memòries, que comença amb les estretors de les targes de racionament (1939), acaba amb l'eufòria del xampany (1975) passant per la sang dels demòcrates afusellats pel règim, en el que valgui, contribueixi a la història petita o gran de la meva terra, sense esperit de rancúnia, sinó sempre amb l'ànim de pau definitiva entre tots els pobles de l'Estat espanyol, una pau constructiva i amb la vehement ressonància d'aquelles paraules d'Aristòtil que repiquen sempre joiosament dins del meu cor: "L'esperança és el somni de l'home despert".

Llegits els records de Tomàs Roig en la calma del jardí del Balneari Prats de Caldes de Malavella aquest agost, i comentats amb la seva vídua Albina Fransitorra, que va transcriure'ls al dictat de l'espòs septuagenari i cec, puc dir que el llibre pòstum de Tomàs Roig i Llop és una valuosa aportació al necessari esforç contra l'oblit de fets i comportaments individuals i col·lectius que cal assumir, "sense esperit de rancúnia", però també amb l'honestedat amb què ho ha fet Tomàs Roig des de "la serenitat que em dóna la vellesa". Serenitat i consciència autocrítica és el que aporta "el pas del temps" i persones actives com va ser Tomàs Roig a les verdes i les madures, sense caure en la jeremiada ni el victimisme, com hi caigueren alguns dels seus coetanis del món de la cultura i de la política, en detriment de l'autoestima i del sentiment de pertinença a una nació i a un poble.

Llegint la peripècia vital de Tomàs Roig i Llop, evocada en *El meu viatge per la vida 1939-1975*, ens informem sobre la quotidianitat viscuda, sense fer-ne es-

ment, com un combat per preservar i dignificar la condició dels catalans, un combat paral·lel als dels militants que maldaven per salvaguardar els sindicats, partits polítics, associacions populars, inclosos orfeons, esbarts, teatre amateur, clubs excursionistes o de fotografia artística i altres components de la nostra cultura activa -ascendent amb la Mancomunitat i amb la República- fins i tot en les difícils condicions imposades per la Guerra Civil. "Vull constatar, aquí, la irrenunciable resistència del poble català a l'opressió de les més diverses menes que, d'una manera directa o indirecta, volia enfonsar-nos col·lectivament fins aconseguir que Catalunya quedés esborrada totalment des de les seves arrels". Llibres com el pòstum de Tomàs Roig ajuden a entendre per què no fou així i a valorar l'esforç dels que ho impediren, per insignificant que sembli aital aportació al costat dels qui hi deixaren la vida a les presons, exilis i tàpies d'afusellament franquistes. No n'hem d'oblidar cap.

TERESA PÀMIES, ESCRITORA